

tr. z. dlužno přihlédnouti i k trestům, jež stihly krádež dle voj. tr. z. neb mimo obvod království a zemí v říšské radě zastoupených (rozh. ze dne 31. října 1879 č. 9010 sb. 205). V tomto směru odchyluje se podstatně rakouské právo trestní od německého tr. z. Tento mluví o recidivě jen když stejný čin trestní byl v tuzemsku opětně spáchán, kteréžto ustanovení nelze arcí v soulad uvésti s pojmem, povahou a podstatou recidivy. Rakouská praxe nepřipouští v tomto směru žádného obmezení. Jiná je otázka, sluší-li v případě § 176 II. a tr. z. zároveň užití i přitěžující okolnosti § 4 ad c. Dle uznané zásady »ne bis in idem« slušelo by k otázce této záporně odpověděti, poněvadž již vzhledem k tomu, že při recidivě krádeže, přesahuje li hodnota 5 zl., stává se krádež zločinem, a tím tudíž již zvláštní přísnost zákona nastupuje, bylo by nepřipustným a v duchu zákona zajisté nespočívá, by tam, kde recidiva co zvláště kvalifikovaný zločin přísnějšími a většími tresty je ohrožena, místa míti mělo ještě další zostření trestu z důvodu recidivy.

2. Podvod. Při podvodech, jež pachatel páše ze zvyku, užito budiž vyšší výměry trestu dle § 203 tr. z. (5—10 let).

3. Recidiva má v zápětí při celé řadě přečinů a přestupků vyšší sazbu trestní, což platí zejména o přečinech a přestupcích naznačených v §§ 297, 307, 320 ad d, 321, 323, 324, 326, 330, 331, 345—348, 350—353, 362, 366—368, 383, 399, 406, 414, 415, 418, 420—422, 428, 430, 436, 438, 441, 445, 448—450, 469, 472, 478, 482, 498, 514, 515, 524 tr. z. (viz o tom příslušné články zvláštní).

Reciprocita.

I. Pojem.

Reciprocita čili vzájemnost záleží v tom, že určitý stát v oblasti svých práv nakládá s příslušníky cizího státu právě tak, jako dotyčný cizí stát s vlastními příslušníky. Činí se rozdíl mezi reciprocitou formální a materiální; při oné nepadá na váhu, zda nakládá v cizozemsku cizí moc státní s vlatními příslušníky ve shodě s ustanoveními tuzemských zákonů čili nic, nýbrž žádá se jen, aby byli na rovni s příslušníky cizího státu. Reciprocita formální žádá tudíž, aby příslušníkům určitého státu dostalo se od cizozemské moci státní v jejím území těchže práv a povinností, jaké přísluší tamnějším poddaným.

Dle zásad reciprocity materiální má se nakládati v některém státu s cizinci právě tak, jako se zachází s příslušníky tohoto státu v dotyčném území státním. Nakládá-li tedy cizí stát s příslušníky jiných států nerovně v ten způsob, že je úplně vylučuje z nabytí určitých práv nebo výhod, kterých vlastní poddaní nabývati mohou, nebo jsou na tom hůře než vlastní poddaní nebo poddaní jiných států, nebo ukládají-li se jim v té příčině daleko větší povinnosti, nebo jsou li u výkonu svých práv a výhod oproti vlastním příslušníkům státu značně obmezeni nebo stíženi, — : má ve všech těchto případech průchod právo odvety čili retorse t. j. vzájemné šetření téhož principu jako při občanech dotyčného státu.

Retorse není vlastně než jakousi reakcí proti nerovnosti (nepoměrnosti), repressaliemi proti nespravedlnosti, a má za účel odvetu na nespravedlnost nebo jednání podobné. Retorsi nesluší však zaměňovati s repressaliemi, jakkoli v praxi se zhusta stotožňují. Jak sám pojem již naznačen, jsou repressálie opatřeními násilnými, kteráž tedy mají význam daleko pronikavější a ráz daleko příkřejší, nežli retorse. Repressálie mají pravidelně za

účel vyžádati si dostiučinění za porušení práva, pokud se týká, zjednati si samovolně dostiučinění takového a zahrnují tedy repressálie v sobě taková jednání, jimž se retorse zřejmě vyhýbá, jako ku př. uzavření styku obchodního (blokáda), zajetí předmětů druhé strany a pod. Účelem retorse není, jako při repressáliích, ztrestati nebo zvrátiti porušenou spravedlnost nebo zjednati jakési rovnosti. Retorse jest odvetou práva od žádného státu nepopíraného, kdežto při repressáliích běží zřejmě o porušené právo nebo alespoň o nějaké právo, které strana druhá upírá.

II. Právo rakouské.

Ob. obč. zákoník vytýká ohledně cizinců zásadu tuto: Cizinci požívají stejných občanských práv a povinností jako domorodci, ač nevyhledávají-li se k požívání tohoto práva výslovně občanství státního. § 33 o. o. z. váže však k této rovnosti podmínku další, že totiž v případech pochybných cizincům náleží dokázati, že stát, jehož příslušníky jsou, nakládá s tuzemskými občany státními ve příčině dotyčného práva stejně jako s občany svými, náleží jim tudíž prokázati, že domovský jich stát šetří vůči rakouským příslušníkům státním reciprocity formálně. § 33 o. o. z. ukládá tudíž cizinci důkaz o tom, že rakouští příslušníci státní postavení jsou na roveň s příslušníky onoho státu, avšak toliko v pochybných případech. Ovšem jest otázkou, kdy případ takový posuzovati jest za pochybný, zda jmenovitě tehdy, zpěčuje-li se druhá sporná strana šetření reciprocity. Dle dv. dek. ze dne 15. ledna 1787 č. 62 sb. zák. soud. má soudce z úřední povinnosti přihlížeti k zákonu a právu a smí tedy založiti rozhodnutí své na právu cizím jen potud, bylo-li cizí právo tuzemskými zákony k šetření reciprocity předepsaným způsobem vyhlášeno. Naproti tomu nesmí soudce míti zřetele na cizí právo, které předepsaným způsobem vyhlášeno nebylo, byť i vůbec známo bylo; může se pak státi, že se existence cizího práva dokáže v řízení sporném. Ministru spravedlnosti přísluší vyhotoviti vysvědčení o zákonu v rakouském státu platícím, potřebuje li jich kdo, stíhaje nebo obhajuje práv svých v cizozemsku. V takovýchto vysvědčeních jest přesně označiti zákon přítomně platný a uvésti jeho podstatný obsah vlastními slovy, avšak nepouštěti se do vysvětlování nebo platnosti zákona tohoto pro určitý případ právní. V stejné míře jsou i cizozemci povinni takovýmito vysvědčeními prokázati právo, k němuž se odvolávají. (Podotknuto budiž, že belgické ministerium spravedlnosti v této příčině poukázalo k tomu, že není příslušným rozhodovati otázky práva civilního, a že může toliko k žádosti stran vyhotoviti listinu o tom, že jednotlivá zákonná ustanovení, která jemu byla oznámena, mají v Belgii moc zákona (rozh. mín. sprav. ze dne 18. ledna 1882 č. 863); Velká Britanie nevydává vůbec vysvětlení o právu tam platícím.

III. Reciprocita v jednotlivých oborech práva.

1. Kromě předpisu § 33 o. o. z. obsahují ještě některá zvláštní zákonná ustanovení pro jednotlivé případy nařízení o předběžném zajištění reciprocity se strany cizozemského úřadu (dv. dek. ze dne 13. října 1815 č. 1180 sb. zák. soud.), nebo o předložení hodnověrné listiny, že cizí vrchnost v podobných případech rakouským poddaným poskytnouti jest ochotna stejného práva jako svým příslušníkům (dv. dek. ze dne 14. srpna 1786 č. 572); dále při vývozu jmění t. zv. reversálie vzájemné povolenosti (de observando reciproco — dv. dek. ze dne 18. září 1815 č. 1173 sb. z. soud.).

Zvláště sluší ještě poznamenati, že cizozemské akciové společnosti, kommanditní společnosti na akcie připouštějí se jen za té podmínky, připouští-li vláda dotyčného státu tuzemské společnosti tohoto druhu k živnostenskému podnikání a ku stíhání práv jejich před soudy v tamějším území na základě vzájemnosti stejně jako společnosti své (čl. I. cís. nař. ze dne 29. listopadu 1865 č. 127 ř. z.). Správa státní může odvolati dané připuštění, jestliže domovský stát společnosti dopustí nějakou změnu pro tuzemskou společnost škodlivou (čl. IX. cit. nař.).

Rovněž stanoví § 8 živn. ř., že co do nastupování a provozování nějaké živnosti jsou cizozemci úplně na rovni s tuzemci, prokáží-li, že stát, jemuž náležejí, šetří formální reciprocity. Neprokáží-li se reciprocita, mají cizozemci potřebí formálního připuštění se strany politického úřadu zemského (§ 8 živn. ř.). Reciprocita plní důležitý úkol též, pokud jde vydávání osob, které jsou obviněny z činů trestných.

2. V právu formálním má zásada reciprocity dalekosáhlý význam.

a) Ve starém řízení sporném (Josefinský soudní řád) platí pro příslušnost cizinců zásada, že dle vzájemnosti ve všech případech připouštějí se žaloby proti cizincům u oněch — jinak nepřislušných — soudů, u kterých stát cizinců připouští též žaloby proti rakouským poddaným (§ 29 lit. a) jur. nor. ze dne 20. listopadu č. 25 ř. s.), dále pokud jde o průvodní břímě cizozemských obchodních knih (§ 22 úv. zák. k obch. zák.), dále pokud jde o vykonatelnost cizozemských rozsudků (dv. dek. ze dne 18. května 1792 č. 16 — viz též čl. »Řízení delibační«).

b) Nový řád soudní od 1898 platný stanoví, že cizozemcům dopřáno jest práva chudinského toliko za podmínky vzájemnosti. Je-li sporna vzájemnost, dlužno o tom vymoci vyjádření ministra spravedlnosti, kteréž jest pro soud závazným (§ 63 odst. 2. civ. ř. s.).

Závazek ke složení jistoty za útraty procesní není uložen cizozemcům, nejsou-li ani rakouští příslušníci státní v podobných případech povinni dáti jistotu za náklady sporu podle zákonů toho státu, jehož příslušníkem jest žalobce (§ 57 ad 1. civ. ř. s.).

c) Nová jurisdikční norma z r. 1895 vytýká v § 38 nařízení, že odepřítí jest cizozemským soudům právního přispění, nešetří-li se vzájemnosti. Je-li dožádaný soud v pochybnostech o vzájemnosti, má se obrátiti k ministru spravedlnosti, jehož rozhodnutí jest proň závazným.

d) Nový řád exekuční nařizuje v § 79 co do reciprocity toto: Na základě spisů a listin, které nenáležejí k exekučním titulům naznačeným v § 2, avšak vyhotoveny jsou mimo obvod platnosti tohoto zákona a dle zákonných ustanovení tamtéž platných vykonatelnými jsou, smí se vésti exekuce nebo jednotlivé úkony exekuční v obvodu platnosti tohoto zákona jen tehdy a jen v té míře, pokud zaručena jest vzájemnost státními smlouvami nebo vládními prohlášeními o tom vydanými a v říšském zákonníku uveřejněnými.

e) V řízení konkursním. Není-li tu zvláštních smluv, má průchod zásada, že cizozemci požívají v konkursu stejných práv s tuzemci, jestliže v konkursních případech v onom cizozemském státu zaručena jsou zákonem rakouským příslušníkům stejná práva s tamnějšími občany státními, o čemž platí domněnka právní. Může-li tuzemský soudce důvodně souditi na opak, poukázati má cizozemce činícího nějaký nárok na konkursní podstatu,

aby do určité lhůty veřejnými listinami prokázal, dle jakých zásad nakládá se ve státu, jehož jest příslušníkem, s rakouskými občany státními ve stejném případě. Podle týchž zásad má se spravovati rakouský konkursní soudce i pokud jde o nárok cizozemce. Dle potřeby vyžádati se má dobrozdání ministra spravedlnosti (§ 51 konk. ř.).

f) Poplatky pozůstalostní zapraviti se musí z pozůstalostního jmění cizozemců vyjímaje osoby požívající exterritoriality, pokud pozůstalost záleží z věcí movitých, neprokáže-li se, že movité jmění pozůstalostní rakouských poddaných jakožto takové nepodléhá nijakému poplatku ve státu, jemuž přináleží zůstavitel (nař. min. fin. ve shodě s min. věcí zahraničných a min. sprav. ze dne 8. dubna 1845 č. 84 ř. z.).

Aby tuzemská movitá pozůstalost cizozemce osvobozena byla od poplatků, k tomu nestačí, aby pozůstalosti rakouských občanů státních zemřevších v dotyčném státu sprostěny byly poplatků za týchž podmínek, za kterých by požívaly pozůstalosti vlastních občanů státních osvobození od poplatků, nýbrž musil by býti podán důkaz, že movité jmění pozůstalostní rakouských občanů státních tamtéž zemřevších jakožto takové t. j. bez ohledu na určité testamentární věnování nebo nápad dědický ve prospěch určitých osob nepodléhá v onom státu nižádnému poplatku (rozh. ze dne 19. dubna 1879 č. 473 a ze dne 12. října 1880 č. 885).

g) V řízení nesporném. Pokud jde o movité jmění cizozemců zemřelých v rakouském státu nebo v cizozemsku mají rakouské soudy, ponechati příslušnému cizozemskému úřadu zůstavitelovu jak projednání pozůstalosti, tak i rozhodnutí všech sporných nároků dědických, jedná-li stát, jemuž náležel zemřelý, dle stejných zásad. Náležel-li zemřelý cizozemec státu, který neuznává ve stejné míře příslušnost rakouských úřadů soudních ohledně pozůstalosti rakouských poddaných, která se v onom státě nalézá, — o čemž v pochybnosti mají si úřady vyžádati poučení ministra spravedlnosti — nebo nedá-li se zjistiti, jakým způsobem onen stát jedná, sluší v onom případě šetřiti zásady vzájemnosti, v tomto případě pak postupovati tak, jako by to byla pozůstalost tuzemce (§ 23 pat. ze dne 9. srpna 1854).

h) I trestní zákon důchodkový řídí se zásadou vzájemnosti. Rakouské úřady musí doručiti obsílky cizozemských úřadů, jestliže úřady dotyčného cizozemského státu nezpěčují se doručiti úřední věci tuzemských úřadů (dek. dv. kanc. ze dne 15. listopadu 1841 č. 41.063).

Výnosem ze dne 11. září 1878 č. 16.017 nařídilo ministerstvo financí říditi se zásadou vzájemnosti, že k vyzvání uherských úřadů finančních a orgánů zavedeno a dokonáno bude vyšetřování proti příslušníkům této poloviny říše, kteří by byli postiženi při podloudnictví s předměty clu podléhajícími za společnými celními hranicemi v území uherském.

Redaktor viz Tiskopisy.

Refakcie.

I. Pojem.

Refakciemi rozumí se všeobecně asi tolik, jako náhrada. V tomto smyslu mluví čl. 352 obch. zák. o refakci neboli náhradě za škodlivé nebo nepotřebné části koupeného zboží. Zejména pak zahrnuje v sobě pojem refakcií ono snížení, které se poskytuje při dopravě železniční zasílateli nahrazením určitého obnosu ze všeobecných a pravidelně platících sazeb nákladních. Účelem takovýchto refakcií jest přispůsobiti k dopravě zboží,